

Existuje diabol?

Mgr. František Dancák

Od najväčšej tragédie, ktorá sa udiala v dejinách sveta, keď sa anjel, stvorenie obdarené rozumom a slobodnou vôľou, dobrovoľne vzbúril proti svojmu Stvoriteľovi, vstupuje na scénu dejín zlo.¹ Kniha Zjavenia sv. Jána opisuje túto tragédiu takto:

„Na nebi sa strhol boj: Michal a jeho anjeli bojovali proti drakovi. Bojoval drak i jeho anjeli, ale neobstáli a už nebolo pre nich miesto v nebi. a veľký drak, ten starý had, ktorý sa volá diabol a satan, čo zvädzal celý svet, bol zvrhnutý; zvrhnutý bol na zem a s ním boli zvrhnutí jeho anjeli...“ (Zjv 12, 7-9).

Drak z citovaného úryvku zo Zjavenia sv. Jána je symbolom diabla. Tento diabol, ktorý je „vrah od počiatku..., luhár a otec lži“ (Jn 8,44) je nepriateľom človeka. Podľa Svätého písma „obchádza ako revúci lev a hľadá, koho by zožral“ (1 Pt 5, 8). „Sú to zjavené pravdy, jasne obsiahnuté v biblických knihách a hlbavej teológii, ktoré učí Magistérium Cirkvi.“²

Exorcista³ P. Elias Vella⁴ tvrdí, že vie, o kom rozpráva, keď hovorí o satanovi a jeho pôsobení. Má s tým bohaté skúsenosti, a práve tie dodávajú jeho slovám potrebnú váhu. Ako profesor dogmatickej teológie pod vplyvom niektorých nemeckých a holandských teológov učil svojich poslucháčov, že diabol ako osoba neexistuje. „Dnes - hovorí - som presvedčený, že diabol existuje. Teraz s ním neustále zvädzam bitku.“⁵

Diabol teda existuje! a ako vyzerá?

Sv. Makarius Veľký hovorí, že anjeli majú svoju podobu a výzor, podobne ako duša má svoju podobu a výzor, aj keď sú nehmotné podstatou.⁶ V dôsledku toho Ignác Briancaninov píše⁷, že krása ich cnosti a Božia láska žiaria na ich ústach. Avšak padlí duchovia zničením dobra v sebe znetvorili tento svoj vo vlastnom vnútri, čo sa odrazilo aj na ich vonkajšom výzore. Z toho dôvodu ich Sväté písmo nazýva zvermi a hlavného z nich *hadom* (Ž 73, 9).

¹ Porov. SELECKÝ, A.: *Dial'nica do pekla*. Bratislava: Magnifikat o. z., 2000, s. 11.

² AMORTH, G.: *Exorcista vypráví*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000, s. 10.

³ *Exorcizmus* - je v mene Boha (Ježiša) na zlého ducha zameraný rozkaz opustiť človeka alebo predmety, príp. zamedziť škodlivý vplyv. Exorcizmus nad posadnutým človekom smie vykonať kňaz s povolením biskupa. *Exorcista* - ten ktorý vykonáva exorcizmus. – Porov. KOLEKTÍV AUTOROV: *Malý teologický lexikon*. Bratislava: SSV v CN, 1989, s. 147.

Tu treba poznamenať, že podľa dokumentu Kongregácie pre učenie viery z dňa 29. 09. 1985, veriacim nie je dovolené používať formulu exorcizmu proti satanovi a padlým anjelom, odvodenú z verejnej formuly podľa nariadenia pápeža Leva XIII. Táto smernica je ochranou pred tými, ktorí by chceli robiť to, čo im neprislúcha. - Porov. AMORTH, G.: *Exorcista vypráví*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000, s. 134.

⁴ P. Elias Vella OFM Conv. pochádza z Malty. Niekoľko rokov vyučoval dogmatiku v kňazskom seminári a teraz vykonáva niekoľko rokov z poverenia biskupa úrad exorcistu. Je žiadaným exercitátorom na Malte i v zahraničí.

⁵ VELLA, E.: *Zlých duchov vyhánajte*. Zvolen: Združenie Jas, 1997, s. 8.

⁶ In: KŇAZ RODION: *Ludia a démoni*. Prešov: Petra, 2001, s. 15.

⁷ Tamtiež, s. 15.

Prirodzený vzhľad diabla je príšerne desivý a škaredý. Jób videl diabla ako mrzkú obludu a vyjadril to slovami: „*On gáni na všetky hrdé bytosti a všetkým šelmám je iste kráľom on.*“ (Jób 41, 26).

Z toho je vidieť diablovu moc. Ježiš ho nazval kniežaťom sveta (porov. Jn 14, 30). Sv. Pavol bohom tohto veku (2 Kor 4, 4). Sv. Ján tvrdí, že „*celý svet je v moci Zlého*“ (1 Jn 5, 19), pričom svetom myslí to, čo odporuje Bohu. Preto sv. Augustín nepreháňa, keď tvrdí: Keby mal satan od Boha voľnú ruku, „*nikto z nás by neostal nažive*“⁸

Sväté písmo pripisuje démonom tie isté zmysly a chopnosti ako má človek. Zlým duchom pripisuje nedostatky padlého človeka, nemotu a hluchotu. Sám Ježiš nazval jedného zo zlých duchov hluchým a nemým: „*Nemý a hluchý duch, ja ti rozkazujem...*“ (Mk 9, 25). Hluchý duch, ktorý sa nepodrobil rozkazu apoštolov, na Boží hlas okamžite splnil Boží príkaz. Pri druhom uzdravení človeka posadnutého zlým duchom evanjelium hovorí, že tento duch bol *nemý* (Lk 11, 14).

I. Briančaninov ďalej uvádza⁹, že duchovia sú oveľa slobodnejší a schopnosťami oveľa viac rozvinutí ako ľudia. V knihe proroka Daniela čítame o tom, ako anjel priniesol proroka Habakuka z ďalekého miesta, aby nakrmil proroka Daniela, ktorý ťažko znášal zajatie v levovej jame (porov. Dan 14, 31-39). V Skutkoch apoštolov sa hovorí o tom, ako *Pánov Duch uniesol Filipa a eunuch* ho viac nevidel, ale šiel svojou cestou plný radosti. Filip sa však našiel v Azote (porov. Sk 8, 39-40).

Schopnosť rýchlo prekonávať vzdialenosti majú nielen anjeli, ale i démoni. Majú tiež možnosť prenášať z miesta na miesto hmotu i ľudí. V Matúšovom evanjeliu čítame, že diabol, ktorý pokúšal Ježiša na púšti, *vzal* ho do Svätého mesta a *postavil* na vrchu chrámu, potom ho *vzal* na veľmi vysoký vrch (porov. Mt 4, 1-11).

O anjeloch hovorí Sväté písmo, že *posluhovali* Ježišovi, keď bol štyridsať dní na púšti, kde ho satan pokúšal (porov. Mk 1, 12-13). Pánov anjel *otvoril* v noci dvere väzenia a vyviedol apoštolov (porov. Sk 5, 17-23). Podobne anjel vyslobodil z väzenia aj apoštola Petra (porov. Sk 12, 6-11).

Podobné schopnosti robiť zmeny vo viditeľnej prírode majú aj démoni. Tak napr. v Jóbovej knihe čítame, že pôsobením diabla oheň spálil Jóbove stáda oviec spolu s pastiermi. Ľudským očiam sa však zdal ako oheň padajúci z neba. Bolo to však v dôsledku manipulácie nečistého ducha (Jób 1, 19). V Tobiášovej knihe sa píše o démonovi Asmodejovi, ktorý zabil sedem mužov, za ktorých rad-radom bola vydatá Sára, Raguelova dcéra (porov. Tob 3, 8). Činnosť duchov je zobrazená aj v knihe Sudcov. Pánov anjel sa zjavil budúcemu izraelskému

⁸ In: AMORTH, G.: *Exorcista vypráví*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000, s. 16.

⁹ Tamtiež, s. 16.

sudcovi Gedeonovi, a keď ten pripravil celopal, „*tu vystrel Pánov anjel koniec palice, ktorú mal v ruke, a dotkol sa mäsa a nekvasených chlebov. I vyšľahol oheň zo skaly a strávil mäso aj nekvasené chleby. a Pánov anjel mu zmizol spred očí.*“ (Sdc 6, 21).

Tu možno doplniť, že beztelesní duchovia boli prvotne obdarené silami, ktoré umožňujú navonok prejavovať mohutný vplyv na materiálny svet. Majú neporovnateľne väčšie poznanie o usporiadaní a zákonoch sveta ako človek a vládnu prostriedkami, ktoré im umožňujú prekonávať zákony viditeľného sveta.

Podľa učenia Cirkvi duchovné bytosti majú svoje miesto prebývania, ktoré zodpovedá ich prirodzenosti. Miestom prebývania padlých anjelov sa stal priestor mimo neba, ktorý voláme peklo. V Knihe Jób čítame o padlom duchu, ktorý chodil „*krížom-krážom po zemi*“ (Jób 1, 7). Sv. Pavol nazýva padlých anjelov „*zloduchmi v nebeských sférach*“ (Ef 6, 12). Padlí anjeli sú teda rozptýlení po celom vzdušnom priestranstve. Robia všetko, aby neboli odhalení.

Sväté písmo svedčí o démonoch a o ich rozmanitej činnosti a zločinoch na zemi. Sú žriedlom rôznych chorôb a neduhov, môžu vchádzať do ľudí i zvierat a mučiť ich. V Knihe Jób čítame, že satan ranil Jóba ukrutným vredom od päty nôh až po temeno hlavy. (porov. Jób 2, 7). V Matúšovom evanjeliu sa hovorí o tom, ako Ježiš prišiel do gadarského kraja a oproti nemu vybehli dvaja posadnutí zlými duchmi. Vyšli z hrobov a boli takí zúrivi, že sa nik neodvážil chodiť tou cestou. Na ich prosbu Ježiš ich poslal do čriedy sviň. Takto sa celá črieda hnala dolu svahom do mora a zahynula vo vodách (porov. Mt 8, 20-32; Lk 8, 33; 13, 16 a i.). Démoni žijú aj vo vode, čo vyplýva z učenia Cirkvi, ktorá na sviatok Bohozjavenia vo svojich modlitbách na posvätenie vody prosí Boha o očistenie vody od padlých duchov, ktorí v nej môžu byť prítomní.¹⁰

Všeobecne možno povedať, že miestom prebývania diabla, vodcu padlých anjelov, je peklo, čiže bezodná ohnivá priepasť, podsvetie. Vidieť to zo slov proroka Izaiáša: „*Do podsvetia si zvrhnutý, na stráne priepasti.*“ (Iz 14, 15). V Knihe Zjavenia sv. Jána čítame, že Pán sputnal satana po celú dobu medzi dvoma svojimi príchodmi: „*Hodil ho do priepasti, zavrel ju a zapečatil nad ním...*“ (Zjv 20, 3). Pred druhým Pánovým príchodom bude satan uvoľnený, aby na krátky čas „*zvádza národy...; a bude ich ako piesku v mori*“ (Zjv 20, 8). Podľa učenia Cirkvi v pekle sa nachádzajú aj duše hriešnikov, ktoré trpia od démonov ukrutné muky. Zhoduje sa to so slovami Ježiša Krista: „*Odídte odo mňa, zlorečení, do večného ohňa, ktorý je pripravený diablovej a jeho anjelom. Tam bude plač a škrípanie zubami.*“ (Mt 25, 41; porov. Lk 13, 28).

¹⁰ „*Ved' Ty, Bože, si zostúpil na zem a žil si medzi ľuďmi. Aj brehy Jordánu si posvätil, keď si z nebies zoslal svojho Svätého Ducha, aby rozdrvil hlavy pekelných hadov, ktorí v jeho vodách prebývali...*“

Po páde zlých duchov z neba na zem stal sa pre nich nedostupný svet nebeských bytostí. Preto všetku svoju zlomyseľnú pozornosť obracajú výlučne na im blízku zem s tým, aby na nej siali medzi ľuďmi zlo. Zlo takto tvorí nevyhnutnú potrebu démonov, ktorí o ničom inom nepremýšľajú okrem zla a v ničom nenachádzajú uspokojenie alebo pôžitok okrem zlej činnosti. Všetku svoju zlobu a nenávisť chrlia na človeka, ktorý je Božím obrazom. „*Deň čo deň vymýšľajú úklady*“ a nastavujú osídla (Ž 37, 13). Na to používajú všetky svoje možnosti a sily. Zo strany človeka je preto potrebná zvláštna ostražitosť. Upozorňuje na to aj sv. Pavol: „*Nečudo, veď sám satan sa tvári ako anjel svetla. Nie je teda divné, keď sa aj jeho služobníci vydávajú za služobníkov spravodlivosti. Ale ich koniec bude taký, aké sú ich skutky.*“ (2 Kor, 11, 14-15).

Padlí duchovia pôsobia na telo, myseľ, city a vôľu človeka. Môžu zabíjať ľudí, spôsobovať im choroby a vchádzať do nich. Pôsobia násilne a majú zvláštnu schopnosť, v dôsledku čoho sa ich veľa môže zmestiť do jedného človeka. Svedčí o tom Sväté písmo: Ježiš sa spýtal posadnutého: „*Ako sa voláš?*“ *On odpovedal: „Pluk“ lebo doň vošlo mnoho zlých duchov.*“ (Lk 8, 30). „*To, že tu nejde o otázku jedného diabla, ale mnohých, je naznačené v rôznych statiach evanjelií (Lukáš 11, 19-20; Marek 5, 9). Ale hlavným je satan, čo znamená odbojca; a s ním všetky padnuté stvorenia Božie, zatratené kvôli svojej rebélii; je to celý tajuplný svet bez rovnováhy kvôli nešťastnej dráme, o ktorej vieme len veľmi málo...*“¹¹

Ako je vidieť, zlí duchovia majú svojráznu „špecializáciu“ a hoci sa nachádzajú v zle, majú akýsi druh slobody, pretože si môžu vybrať zo zla to, ktoré je im najpríjemnejšie. Touto vášňou žijú a usilujú sa ju roznieť v človeku. Cez ňu dostávajú prístup k jeho duši a telu. Človek, ktorý miluje vášne a hriech, je takto pre padlých duchov skvelou živnou pôdou.

Väčšina ľudí nevidí duchov a necíti ich pôsobenie na seba. V dôsledku Božej prozreteľnosti však anjelov videli aj celkom obyčajní ľudia, dokonca ľudia zvrhlého života, napr. falošný prorok Balaam. Svätí Otcovia jednomyselne hovoria, že bezprostredné videnie zlých duchov pre nepripraveného človeka je krajne nebezpečné a škodlivé. Naše hrubé materiálne telo nám svojím spôsobom slúži ako spasiteľný závoj, ktorý nás chráni pred bezprostredným videním zlých duchov. Je treba poznamenať, že veštcí, čarodejníci a mágovia vedome vstupujúc do styku s nečistou silou, snímali zo seba tento spasiteľný závoj a bezprostredne videli démonov. „*K takému videniu nečistých duchov privádza cvičenie jogy a iných orientálnych náboženstiev, ktoré majú démonské zameranie.*“¹²

¹¹ Pápež Pavol VI. na Všeobecnej audienci dňa 15. novembra 1972. Uverejnené v L'Osservatore Romano, 23.11.1972. - Porov. MacNUTT, F.: *Oslobodzovanie od zlých duchov*. Vydavateľstvo sv. Bystríka, 2000, s. 31.

¹² KŇAZ Rodion: *Ľudia a démoni*. Prešov: Petra, 2000, s. 30.

V dôsledku vykupiteľských zásluh Ježiša Krista môžeme víťaziť nad diablom. Jeho vplyv na ľudí je oslabený zvlášť tých, ktorí spolu s Kristom ukrižovali svoje telo s vášňami a žiadosťami (porov. Gal 5, 24). Často však zisťujeme, že diabol útočí ďaleko viac na tých, ktorí sú pod Ježišovou vládou, ako na tých, ktorí sú mimo. Čím viac patríme Ježišovi, tým viac budeme musieť bojovať aj s diablom. Svätí Otcovia a učitelia Cirkvi nám ukazujú prostriedky na boj s diablom: vieru, Božie slovo, vzývanie mena Krista, nášho Spasiteľa, Boží bázeň, pokoru, zdržanlivosť, modlitbu, znamenie kríža. Tieto prostriedky každý kresťan môže bezprostredne používať v boji s démonmi. Existujú aj prostriedky, ktoré možno využiť prostredníctvom kňazov. Je to pokánie s prijímaním Kristových sviatostí a modlitby, čítané nad tými, ktorí trpia od nečistých duchov. Keď sa kresťania modlia a veľkodušne trpia urážky, vtedy sa démoni mučia, trápia a plačú. Je to aj povinnosťou pastierov Cirkvi, aby veriacim pripomenuli, čo učí tradícia Cirkvi o význame sviatosti a príhovore blahoslavenej Panny Márie, anjelov a svätých v duchovnom boji kresťanov proti zlým duchom.¹³

„Ale zbav nás Zlého.“ (Mat 6, 13). Táto posledná prosba modlitby *Otče náš* je obsiahnutá aj v Ježišovej veľkňazskej modlitbe: „*Neprosím, aby si ich vzal zo sveta, ale aby si ich ochránil pred Zlým.*“ (Jn 17, 15). „*Zlo v tejto prosbe nie je niečo abstraktné, ale označuje osobu, satana, Zlého, anjela, ktorý sa stavia proti Bohu.*“¹⁴ „*V tejto poslednej prosbe Cirkev predkladá pred Otca všetky úzkosti sveta. Zároveň s oslobodením od zla, ktoré sužuje ľudstvo, vyprosuje aj vzácny dar pokoja a milosť neprestajného očakávania Kristovho návratu.*“¹⁵ Preto pri každom pokušení je nevyhnutné utiekať sa k modlitbe, ktorá nám dáva Božiu pomoc, s ktorou sme neprekonateľní. Životopisy svätých sú plné svedectiev o víťazstve duchovného človeka nad nečistými duchmi.

Správny vzťah k padlým duchom ukazuje sám Ježiš Kristus, ktorého z Božieho dopustenia satan pokúšal, predkladajúc mu všetky kráľovstvá sveta a ich slávu, ak pred ním padne a bude sa mu klaňať. Vtedy mu Ježiš povedal: „*Odíď, satan, lebo je napísané: «Pánovi, svojmu Bohu, sa budeš klaňať a jedine jemu budeš slúžiť».*“ (Mt 4, 10). Majúc takýto príklad Pána nášho Ježiša Krista, musíme sa chrániť akéhokoľvek spolčovania so zlými duchmi.

Záverom možno povedať, že Sväté písmo hovorí nielen o Božom kráľovstve, ale tiež o kráľovstve satana. Hovorí k nám o Božej moci, jediného Stvoriteľa a Pána vesmíru, ale tiež aj o moci temnoty. Hovorí o Božích synoch a o synoch diablových. Je preto nemožné

¹³ Dokument Kongregácie pre učenie viery z dňa 29.09.1985. - Porov. AMORTH, G.: *Exorcista vypráví*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000, s. 134.

¹⁴ KKC 1851.

¹⁵ KKC 2854.

pochopiť vykupiteľské dielo Ježiša Krista a nebrať na vedomie rozkladnú činnosť satana. „*Teológia bude vždy neúplná a nezrozumiteľná, pokiaľ nezačne vrhať svetlo na svet anjelov. Christológia ignorujúca satana je rachitická a nikdy nepochopí dosah vykúpenia.*“¹⁶

RESUME

The author of the paper „Is there a devil?“ gives teaching about fallen spirits and their working in the world. They are shown truths dearly contained in biblical books and thoughtful theology which are taught by the Magistry of Church. The paper does not demand full explanation of demonology. It only wants to say that theology would always be incomplete and uncomprehensible while it does not start to throw light on the world of angels. Christology ignoring satan is incorrect and can never understand the range of salvation.

Theologos 2001, č. 3.

¹⁶ AMORTH, G.: *Exorcista vypráví*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000, s. 15.